

تقاشی کو دوکان افسردہ

بار ویکر و تقاشی خانہ

تحقیق و تالیف:

مریم زادگان بہمہ

سرشناسه	زادگان بهمه، مریم، ۱۳۴۷ -
عنوان و نام پدیدآور	نقاشی کودکان افسرده با رویکرد نقاشی‌خانه/ تحقیق و تألیف مریم زادگان بهمه.
مشخصات نشر	اهواز: کردگار، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	۹۹ ص.: مصور.
شابک	978-600-281-044-1
وضعیت فهرست نویسی	فیا
پادداشت	کتابنامه.
موضوع	نقاشی کودکان -- جنبه‌های روان‌شناسی
موضوع	نقاشی کودکان
موضوع	افسردگی در کودکان
رده بندی کنگره	BF ۷۲۳ / ۷۲۳ ۱۳۹۳
رده بندی دیویی	۱۵۵/۲
شماره کتابخانه ملی	۳۳۱۶۰۸

نقاشی کودکان افسرده با رویکرد نقاشی‌خانه

مریم زادگان بهمه

ناشر: انتشارات کردگار

جلد و صفحه آرای: نشر کردگار

لیتوگرافی و امور فنی: پردیس ۱۳۷-۰۹۱۳۳۵۳۰

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۳

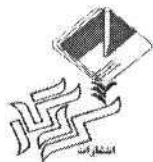
چاپخانه: مینیا تور

شمارگان: ۵۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۸۱-۰۴۴-۱

قیمت: ۷۰۰۰ تومان

تمامی حقوق چاپ برای مولف محفوظ است.



اهواز: اماژیه نبش سقراط غربی
مجمع اقبال واهر ۱۰

۳۳۳۹۱۹۸ و ۳۳۶۵۱۸۵ (۰۶۱۱)

فهرست

عنوان

صفحه

مقدمه	۸
-------	---

فصل اول : نقاشی چیست ؟

رهیافت‌های تکاملی	۱۲
رهیافت‌های بالینی فرافکنی	۱۴
رهیافت‌های هنرمندانه	۱۵
رهیافت‌های فرایندی	۱۷
دلایل ترسیم نقاشی در کودکان	۱۸
تبیین پیازه از نقاشی	۱۸
فرافکنی	۲۰
حسی - ادراکی	۲۱
هدف بازنمایی	۲۲
تأثیرات اجتماعی	۲۴

فصل دوم : مراحل ترسیم نقاشی

مراحل ترسیم نقاشی در کودکان	۲۸
الف: خط خطی کردن	۲۸
ب: مراحل تکامل خط خطی کردن	۲۹
ج : مرحله طرح‌ریزی	۳۰
د : شکل سازی و تصویر گری	۳۱

فصل سوم : افسردگی در کودکان

زمینه تاریخی	۳۴
طبقه بندی افسردگی در کودکان	۳۷

۳۹	انواع افسردگی
۳۹	افسردگی ساده
۳۹	افسردگی حاد
۴۰	افسردگی مزمن
۴۰	افسردگی پوشیده
۴۲	سبب شناسی
۴۲	عوامل ارثی
۴۳	عوامل شیمیایی
۴۵	عوامل روانی
۴۶	عوامل یادگیری
۴۷	عوامل روانشناختی
۴۸	عوامل فرهنگی - اجتماعی
۴۹	رواج افسردگی در کودکان

فصل چهارم : تحلیل روانشناختی نقاشی کودکان افسرده

۵۲	سطح گرافیک
۵۸	سطح ساختارهای شکل
۶۰	سطح محتوا و مضمون
۶۱	برون فکنی از طریق خط، فضا و رنگ خط
۶۳	فضا
۶۵	توسعه نمایش فضا
۶۵	شفافیت
۶۶	نقاشی به صورت واژگون
۶۶	ارتباط بین اندازه‌ی اشیاء و محل قرار گرفتن آنها
۶۸	جهات و مشکلات درک پرسپکتیو
۷۰	نماد رنگ‌ها
۷۲	آبی
۷۲	سبز

۷۳	قرمز
۷۴	زرد
۷۴	قهوه‌ای
۷۵	سیاه
۷۶	تنوع نقاشی در کودکان
۷۶	۱- شکل آدم
۷۷	۲- نقاشی گروهی از بچه‌های همسن و سال
۷۷	۳- نقاشی خواب و رؤیا
۷۸	۴- کوچه
۷۸	۵- درخت
۷۹	۶- خورشید و ماه و ستاره
۸۰	۷- آسمان و زمین
۸۰	۸- آب
۸۰	۹- حیوانات
۸۱	۱۰- اتومبیل
۸۱	۱۱- نقاشی خانواده
۸۵	تحلیل روانشناختی نقاشی خانه
۸۹	واکنش‌های تهاجمی همراه با افسردگی در نقاشی خانه
۸۹	۱- احساس نقص و گناهکاری در افسردگی
۸۹	۲- حذف رقیب
۹۱	۳- نقاشی بدون کودک
۹۱	۴- بی‌ارزش کردن رقیب
۹۲	۵- حذف خویشتن
۹۲	۶- بی‌ارزش کردن خویشتن
۹۳	فهرست منابع

نقاشی یکی از قدیمی‌ترین هنرهایی است که انسان اولیه در زندگی روزمره جهت برقراری ارتباطات اجتماعی از آن استفاده می‌کرده است. قدمت آثار هنری بخصوص نقاشی راه مرتبط با پیش از تاریخ (عصر پارینه سنگی) از دوران غارنشینی انسان دانسته اند. نمونه‌های متعددی از طرح‌ها و نقاشی‌های بدست آمده در نقاط مختلف جهان از جمله مربوط به غار لاسکو^۱ در فرانسه یا آلتامیرا^۲ در اسپانیا واقعیت نکات فوق را نشان می‌دهند.^۳

امروزه روانشناسان تجربی متقاعد شده‌اند که رفتارهای گوناگون کودک در دوران‌های مختلف پرورشی او چه بصورت غریزی و چه بصورت اکتسابی، همانند دورانی که کودک رفتاری ساده و ذاتی و یا پیچیده و همبسته دارد، بستگی کامل به تحولات ارثی و رشد نظام‌های مغزی وی دارد.^۴

نقاشی کودک یک پیام است. آنچه را که او نمی‌تواند به لفظ در آورد به ما انتقال می‌دهد. بررسی و درک زبان نقاشی، اطلاعات ارزنده‌ای در اختیار والدین، مربیان، روانشناسان و همه کسانی می‌گذارد که خواهند درک و دریافت راز و رمز جهان کودک است.

اکتشافات نظام‌دار این قلمرو به آخرین دهه‌های قرن گذشته باز می‌گردد و بر قوانین متکی است که خط‌شناسی نیز از آن‌ها سود جست است. همچنین دیدگاه روان تحلیل‌گری بر اساس بررسی گسترده معانی نمادها^۵ که در خواب‌بیده‌ها و اسطوره‌ها، افسانه‌ها و در زندگی بازیافته می‌شوند به غنای آن در قرن حاضر کمک کرده است. کودک همه مسائل زندگی خود را به واسطه نقاشی به تجربه در می‌آورد، خود را می‌آزماید و «من» خویش را بنا می‌کند. خطوط ترسیمی، انعکاسی از دنیای هیجانی او هستند و نقاشی به تنهایی به منزله جهانی است که به موازات افزایش هشیاری و دگرگونی‌های کودک، متحول می‌گردد.^۶

1. Lasco
2. Altamira

۳. میرزاییگی، علی، سال ۱۳۷۳، صفحه ۱۶

۴. صرافان، عبدالرضا، سال ۱۳۷۶، صفحه ۷

۵. دادستان، پریخ، سال ۱۳۷۶، صفحه ۱

از طریق نقاشی کودکان نیز می‌توان در تشخیص چگونگی رشد ذهنی، عقلانی و مشکلات عاطفی استفاده نمود. با بهره‌گیری از این گونه فعالیت هنری می‌توان در بهداشت روانی، تعدیل و درمان مشکلات روانی-عاطفی و جهت رشد خلاقیت، کارآیی، اعتماد به نفس و در دیگر جنبه‌های آموزشی و تربیتی اقداماتی موثر به عمل آورد.^۱

نقاشی همانند دریچه اطمینانی است که امکان تخلیه بی‌زیان احساسات را فراهم می‌سازد و اگر این امکانات فراهم نشود، احساسات محبوس شده ممکن است سلامت روانی کودک را به مخاطره بیاندازد. از این دیدگاه نقاشی می‌تواند امکان پالایش عواطف سرکوب شده را فراهم آورد.^۲

تحولات جدید در نظریه روانکاری دو عامل را به عنوان دلایل بازی و نقاشی کودک مطرح می‌کند، این دلایل عبارتست از:

۱- نیاز به رشد کردن

۲- نیاز به داشتن نقشی فعال در کنترل محیط

بنابراین در جمع‌بندی مطالب یاد شده می‌توان گفت که نقاشی فعالیتی است که از تحول شناختی، عاطفی و اجتماعی فرد ناشی می‌شود. در واقع نقاشی کردن همان انعکاس ذهنیات و عواطف فرد بر زمینه‌ای خارج از ذهن است که توسط ابزاری چون مداد، قلم، انگشت و مانند آن انجام می‌شود.^۳

در این کتاب به تحلیل روانشناختی نقاشی کودکان افسرده با رویکرد نقاشی خانه که حاصل تحقیق میدانی بنده می‌باشد، پرداخته شده است تا راهنمایی، برای اولیا و مربیان، و آموزگاران و تمامی همکاران عزیزم باشد.

۱. میرزایی، علی، سال ۱۳۷۳ صفحه ۲۵

۲. سیف نراقی، مریم ونادری، عزت اله، سال ۱۳۷۷

۳. سیف نراقی، مریم و نادری، عزت اله، سال ۱۳۷۷